2. Відвертість. Припускає наявність зворотного зв'язку як внутрішнього, що, визначає ступінь задоволення студентами навчальною діяльністю, так і зовнішнього, що дозволяє конкретизувати ключові компетентності випускника і встановлювати рівень проблеми якості освіти.

3. Мінливість. Жодна з соціальних систем, до яких відноситься і система менеджменту якості освіти, не знаходиться в стані стабільності. Чинники що впливають на неї внутрішні і зовнішні зумовлюють її розвиток. В структурі університету, як освітньої системи, вона є саморозвивальною системою.

4. Впорядкованість. Нами розглядається умова, при якій кожен наступний структурний блок моделі системи логічно обґрунтовано виходить з попереднього. Немає в системі зайвих, не пов'язаних з цілями і результатами структурних блоків.

5. Доцільність. Визначається відповідністю результату функціонування системи на заданий "споживачем" результат "продукту" – фахівця, що випускає університет.

Література

1. Закон України "Про вищу освіту" [Текст] Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2002. – № 20. – С.134.
2. Кузьмина Н.В. Акмеологическая теория повышения качества подготовки специалистов образования [Текст] / Н.В.Кузьмина – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2001. – С. 19-20.
3. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти [Текст]. – К.: Ленвіт, 2006. – 35 с.

Анотація

Автор статті розглядає проблему якості вищої освіти в контексті акмеологічної теорії професіоналізму і пропонує модель системи менеджменту якості вищої освіти, яка використовується в Східноукраїнському національному університеті імені Владимира Даля (м.Луганськ).

Аннотация

Автор статьи рассматривает проблему качества высшего образования в контексте акмеологической теории профессионализма и предлагает модель системы менеджмента качества высшего образования, которая используется в Восточноукраинском национальном университете имени Владимира Даля (г.Луганск).

Подано до редакції 26.04.2009.

© 2009 **Гузь О.І.**

ВИХОВНА ЦІННІСТЬ ЧИТАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Навчання читання посідає одне з провідних місць у навчанні іноземних мов у нашій країні. Значний розвиток стосунків з іншими країнами привів до того, що ми отримуємо найрізноманітнішу інформацію з різних країн стосовно різних питань. Переважно ця інформація надходить у вигляді текстів. Це можуть бути особисті листи, газети, журнали, технічні інструкції, друковані матеріали з Інтернету. Особливої популярності серед молоді набуло особистісне листування із закордонними знайомими через Інтернет. Тобто спілкування відбувається в режимі "читання – писемне мовлення". Таке листування являє певні складності. Студенти часто скаржаться на те, що використовується, по-перше, сучасна розмовна лексика, яка відсутня у словниках, а також ненормативні скорочення. Наприклад, замість "you" можуть написати "u", "two" – "to". Успішно справляються з даними проблемами молоді люди, у яких під час вивчення іноземної мови було сформовано вміння прогнозування і вміння розуміти прочитане з певною кількістю незнайомих слів. Ця ситуація підтверджує необхідність навчати учнів у школах та студентів у ВНЗ на заняттях з іноземної мови розуміти фактичний матеріал з будь-якого друкованого джерела, який має незнайомі лексичні одиниці та граматичні структури. У цьому і полягає головна мета навчання читання у школах і ВНЗ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми… Навчанню читання на різних рівнях як у школі, так і у ВНЗ присвячено значну кількість досліджень. З.І.Кличнікова вивчала психологічні особливості навчання читання іноземною мовою. Оскільки навчання читання відбувається переважно в середній школі, то переважна більшість робіт щодо його навчання стосується школи. Навчанню читання та його контролю на початковому ступені в молодшій школі присвячено дисертаційні дослідження М.В.Денисенко, К.І.Онищенко, О.П.Петренко. С.К.Фоломкіна розглядала методику навчання читання та Г.В.Рогова описала роботу з текстом у старших класах середньої школи. В.П.Черняк досліджувала застосування аудіокниг у навчанні. Дослідження у ВНЗ стосуються професійно-орієнтованого читання. На жаль, часто як у школах, так і ВНЗ не звертається або приділяється недостатньо уваги до виховної цінності навчального друкованого матеріалу. Виховання сучасної молоді – і учнів, і студентів – є досить актуальною проблемою сьогодні.

Формулювання цілей статті... Оскільки значна частина досліджень присвячена навчанню читання на початковому та середньому ступенях у школах та ВНЗ, у цій статті ми поставили за мету розглянути можливості

більш широкого опрацювання змістового матеріалу друкованого тексту зі студентами, які мають достатній рівень розвитку вмінь читання, та виховання особистості під час навчання читання на уроках іноземної мови. Розглянемо більш широкі можливості використання навчального тексту для навчання й усного іншомовного мовлення.

Виклад основного матеріалу дослідження... Шкода, що на заняттях іноземної мови метою читання є переважно вивчення лексичного та граматичного матеріалу з тексту, робота над змістовим матеріалом часто обмежується лише згадуванням фактів.

Для кращого розуміння важливості особистого ставлення до навчального матеріалу, розглянемо початок загального розумового розвитку людини. Люди починають вчитися на рівні фактів. З самого народження людина отримує стимули зі світу через тіло за допомогою почуттів. Ми відчуваємо, спостерігаємо і сприймаємо величезну кількість інформації. Щоб вижити ми намагаємося усвідомити ці стимули, ці факти. Коли ми робимо це, ми переходимо на наступний рівень навчання – концептуальний рівень (понять). Ми узагальнюємо наші спостереження. Ми починаємо формувати і використовувати узагальнення та ідеї, які допомагають нам думати і спілкуватися. Ми знаходимо значення у безлічі того, що сприймаємо і спостерігаємо.

Згодом перед нами постає пізнавальна потреба. Так ми піднімаємося на третій рівень навчання – рівень цінностей. На цьому рівні узагальнення, які ми робимо, достатньо глибокі, щоб змінити наше ставлення, нашу поведінку і наше життя.

Як читачі формують значимість ? Як вони розуміють послання автора ? Адже текст сам по собі не має значимість. Читач вносить інформацію, знання, емоції, досвід і культуру друкованому слову. М.Кларк і С.Сільберштейн так описали сутність теорії читання: "дослідження довели, що читання лише частково візуальне. Значна частина інформації додається читачем. Це означає, що читач розуміє, що він читає, тому що він отримує стимули з графічного зображення і співвідносить їх з групою концепцій, що вже існує у його пам'яті. Вміння читання значною мірою залежить від взаємодії мовних знань і знань світу та особистого досвіду читача.

У школах і ВНЗ студенти часто вчаться на перших двох рівнях – фактів і понять. Рідко викладачі навчають на трьох рівнях – фактів, понять і цінностей, хоча успішне навчання включає всі три рівня.

На уроках іноземної мови як у школах, так і у ВНЗ навчальний матеріал має опрацьовуватися на всіх трьох рівнях у всіх видах мовленнєвої діяльності, читанні зокрема. Опрацювання вербальної інформації текстів для читання повинно відбуватися: 1) на рівні фактів, 2) на концептуальному рівні (понять та уявлень), 3) на рівні цінностей.

Факти є основою будь-яких знань. Нам потрібно знати значення слів і символів. Знання "фактів" – перший крок у розумінні світу. Навчання на рівні фактів включає вилучення певної інформації, фактів, деталей, подій та дій персонажів. На цьому етапі також відбувається семантизація певної частини лексики.

Навчання на рівні фактів має свої переваги. Наприклад, тест, який ґрунтується на фактах та знанні точної інформації, є більш об'єктивним, ніж тест, який стосується понять і цінностей.

З іншого боку, навчання лише на цьому рівні має серйозні недоліки. Перш за все цей рівень залучає роботу пам'яті, він не вимагає значних розумових зусиль і стосується особистого життя студентів незначною мірою. Викладачі, які працюють лише з фактами, рідко інтегрують їх з іншими аспектами теми, що розглядається. Факти залишаються ізольованими. Таким чином, навчання лише фактам не дозволяє студентам розвивати мислення та творчі здібності.

Навчання на концептуальному рівні має свої переваги, ніж навчання на рівні фактів. Студенти, які володіють основними ідеями і пізнавальними методами, можуть порівнювати і класифікувати факти. Вони можуть інтегрувати факти у загальні поняття і теми. На другому етапі студенти досліджують принципи, поняття та уявлення, які приховані за фактами. Студенти в групах виокремлюють разом усі факти для того, щоб провести узагальнення. Студенти виводять абстрактні поняття та ідеї. Студенти розвивають поняття та вміння, які вони можуть використовувати протягом всього життя, довго після того, як вони забули про факти.

Різні навчальні засоби використовуються на цьому рівні. Студенти можуть залучатися до проведення самостійних нескладних наукових досліджень, або, наприклад, використати метафори у заданому тексті. Студентів стимулюють бути творчими, використовувати основний матеріал у нових навчальних умовах. Таким шляхом вони перевіряють свої ідеї. Студенти можуть робити помилки, які є все ж таки частиною навчального процесу. Вони можуть навчатися з власною швидкістю, допомагаючи один одному. Викладач лише допомагає в організації навчальної діяльності.

Довгий час неправильно вважалось, що здатність до раціональної та абстрактної думки дає змогу людям робити ціннісні рішення. Але пізнавальні здібності не дають автоматично рішення до вирішення ціннісних проблем. Наше навчання вчить студентів мати справу з ідеями, а не з ціннісними рішеннями. Коли викладач на концептуальному рівні наголошує на пізнавальних функціях, він нехтує особистими почуттями і життями студентів. Хоча викладачі часто співвідносять навчальну тему з сьогоденням, проблема залишається на абстрактному "проблема – рішення" рівні.

З вказаного вище видно важливість навчання на третьому рівні – ціннісному, який співвідноситься з життям студентів – їхніми інтересами, турботами, почуттями і поведінкою. Студенти будь-якого віку можуть вчитися на другому та третьому рівнях.

Функцією інформації є інформування наших цінностей. А метою фактів і понять є надання форми нашим цінностям, рішенням і, нарешті, життю. На третьому рівні – рівні цінностей – студенти співвідносять факти та поняття з прочитаної інформації до власного життя. Цей рівень актуалізує питання: "Як це стосується мене?" Тут студенти досліджують зв'язок між темою, яку пропонує викладач, і власними почуттями, думками, поведінкою.

Навчання може розпочинатися з будь-якого рівня. Хоча існує думка, що розпочинати і закінчувати потрібно на третьому рівні. Якщо студенти хочуть вирішити ціннісну проблему, яка важлива для них, вони захочуть знати про факти і концепції проблеми. Таким чином, розпочинаючи працювати з третього рівня, студенти будуть більш мотивовані працювати на двох перших. Потім, коли більша частина навчального матеріалу буде опрацьована, доцільно повернутися до головного питання: "Що важливого ви взнали? Чи змінились ваші думки? Як? Чи може те, що ви взнали, якось вплинути на ваше життя?"…

Навчання на зазначених рівнях потребує правильного розподілу часу на кожний рівень. Якщо відвести занадто багато часу на рівень фактів, то навчання здасться сухим і неважливим. Занадто багато часу відведеного для другого та третього рівнів перетворять завдання на розумову зарядку. Тому викладач повинен сам вирішити скільки часу відвести на кожний рівень. Він може це зробити, задавши собі питання: Як ця тема може допомогти проінформувати цінності моїх студентів? Ці дійсно це якось вплине на їхнє життя?

Пропонуємо розглянути ці етапи навчання на прикладі. Візьмемо розповідь про пілігримів. В 1620 р. вони залишили Англію, де їх переслідували за їхні релігійні погляди, і переселилися в Голландію. Їм було важко вивчати мову і адаптуватися до нової культури. Потому вони вирішили заснувати власну колонію в новому світі. Близько сотні чоловіків, жінок і дітей сіли на корабель Мейфлауе і відправились до нових берегів. Вони прибули туди восени. Зима видалася суворою і багато з людей померло. Весною з допомогою індіанців вони посадили зерно та овочі. Восени вони зібрали багатий врожай. Пілігрими запросили індіанців на перше свято – день Подяки.

Питання, які можна задати на рівні *фактів:*

Чому пілігрими залишили Англію?

Коли пілігрими залишили Англію?

Які проблеми вони мали в Голландії?

Як вони попали в новий світ?

Як індіанці допомогли їм?

Чому пілігрими святкували день Подяки?

Кого вони запросили?

Концептуальний рівень.

Під час переходу на концептуальний рівень студенти згадують такі явища, як релігійні забобони та еміграція, порівнюють ці процеси у минулому і сьогоденні. Студенти аналізують та інтерпретують факти з розповіді. Вони узагальнюють і аналізують факти, роблять висновки щодо розвитку людства.

Питання, які можна задати на концептуальному рівні:

Про забобони: Що таке забобони? Які приклади забобон існують зараз? Що це дає людям? Чому вони існують? Як можна боротися із забобонами? Як люди, які самі постраждали від забобонів інших по відношенню до себе, можуть так само ставитися до інших?

Про культурну асиміляцію: Що таке культурна асиміляція? Які ви знаєте інші приклади культурної асиміляції у світовій історій? Які етнічні групи живуть у вашому суспільстві? Які переваги ти недоліки культурної асиміляції?

Про еміграцію: Які причини, що можуть спонукати людей переїжджати в інше місце? Ви знаєте приклади з історії, коли великі групи людей емігрували? Чи є різниця між пілігримами і біженцями?

На цьому рівні доцільно також обговорювати проблеми життя у дикій природі та у цивілізованому світі, допомогу оточуючих людей, свята.

На ціннісному рівні викладач ставить питання, використовуючи займенник "ви", щоб безпосередньо співвіднести навчальний матеріал з життям студентів. Викладач повторно застосовує таку форму звернення, щоб змусити студентів думати, усвідомлювати.

Питання, які можна задати на цьому рівні:

Про забобони: Чи страждали ви коли-небудь від забобон інших людей? Що це була за ситуація? Чи була б у вас сьогодні інша реакція? У вас є забобони стосовно людей чи речей? Як ви думаєте вони виникли? Ви задоволені тим, що маєте якісь забобони? Чи намагалися ви боротися з забобонами? Які були результати?

Про культурну асиміляцію: Яке ваше етнічне підґрунтя/національність? Ви нею пишаєтесь? Яка є одна річ, якою ви пишаєтесь у вашій національності? Яка є одна річ, якою ви не пишаєтесь? Ви коли-небудь відвідували країну, в якій не говорять вашою мовою? Як ви почувалися? Хто іноземці в вашій країні зараз?

Про еміграцію: якщо щось, до чого ви маєте дуже сильні почуття, у вас відніметься, чи захочете ви залишити вашу країну? Подумайте про людей, з якими б ви захотіли попрощатися перед від'їздом? Про скількох людей ви подумали? Як би ви з ними попрощалися? Пілігрими не могли взяти багато речей з собою. Які б найдорожчі речі для себе ви взяли, якби могли взяти лише одну валізу?

Про допомогу: згадайте, як останній раз ви надавали допомогу. Як люди сприйняли вашу допомогу? Чи зробили б ви це сьогодні по-іншому? Що вам важче: пропонувати допомогу, допомагати чи отримувати допомогу? Що ви відчуваєте, коли просите про допомогу?

Висновки... Таким чином, викладений вище матеріал свідчить, що навчання читання іншомовних текстів на трьох рівнях спонукає студентів не лише до читання й усного мовлення, але й думати, діяти, відчувати. Вони вчаться знаходити дійсні життєві цінності. Навчання таким шляхом у старшій школі і ВНЗ допомагає людини правильно визначити свій шлях у житті. Хоча є багато досліджень з навчання читання, все ще існує необхідність подальших досліджень навчання читання з виховною метою.

Література

1. Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. – М.: Академия, 2004. – 224 с.
2. Clarifying Values Through Subject Matter: Appreciations for the Classroom. // Language Learning. – 1990. – № 27 (1). – P. 64-77.
3. Clarke M., Silberstein S. Toward a realization of psycholinguistic principles for the ESL reading class. // Language Learning. –1990. – № 27 (1). – P. 135-154.

Анотація

У статті наголошується на важливості виховання молоді у школі і ВНЗ під час навчання читанню на уроках іноземної мови. Вихованню загальнолюдських цінностей на уроках приділяється недостатньо уваги, оскільки основною метою навчання є обговорення інформації, фактичного матеріалу тексту. Обговорення прочитаного на рівні загальнолюдських цінностей дає широку можливість ще й для навчання усного іншомовного мовлення.

Аннотация

В статье подчеркивается важность воспитания молодёжи в школе и ВУЗах во время обучения чтению на уроках иностранного языка. Воспитанию общечеловеческих ценностей на уроках уделяется недостаточно внимания, поскольку основной целью обучения является обсуждение информации, фактического материала текста. Обсуждение прочитанного текста на уровне общечеловеческих ценностей даёт большие возможности ещё и для обучения устной иноязычной речи.

Подано до редакції 21.03.2009.

© 2009

Корольова Н.В.

ДИДАКТИЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Нові стратегічні орієнтири розвитку загальної і вищої освіти зумовили необхідність пошуку таких підходів до практики підготовки майбутнього інженера-педагога, які формують фахівця нового типу – інженера-педагога-дослідника, який готовий до інноваційної діяльності, уміє не тільки застосовувати на практиці вже відомі способи вирішення педагогічних проблем, але і здібного до самостійного проектування педагогічних систем, процесів і ситуацій. На цю особливість підготовки інженера-педагога звертають увагу стандарти вищої професійної освіти, де як одна з характеристик діяльності інженера-педагога виділена готовність до конструювання і проектування освітнього процесу. Тим часом, проведений нами аналіз педагогічних джерел показав, що рівень вивченої проблеми формування готовності інженера-педагога до педагогічного проектування ще недостатній, а в деяких її аспектах практично не досліджений. Так, до цих пір не розглянуті в комплексі особливості і суть дидактичного проектування, його теоретичні основи, готовність інженера-педагога до вибору змістовних і процесуальних альтернатив, не визначені цілі, зміст, технології, механізм розгортання процесу формування готовності студентів до дидактичного проектування тощо. Крім того, стан освітньої практики свідчить про наявність ряду суперечностей:

- між новими тенденціями в розвитку сучасної освіти і неадекватністю практики підготовки фахівця до їх реалізації у вищій школі;

- між новим типом професійної діяльності інженера-педагога, орієнтованої на використання різноманітних технологій навчання, і неготовністю його до їх застосування тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Формування нових напрямів педагогічної науки кінця 80-х початку 90-х рр. XX ст. зумовило активізацію